

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Catechesis Pverilis

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1543

VD16 M 2628

De Qvinto Praecepto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33561

tur scandalum. **C**eterum longior est doctrina de ritibus, quos episcopi seu pastores instituunt, sicut ut uulgo dicimus, de traditionibus humanis. In ecclesijs recte institutis, ubi ritus seruiunt ministerio **E**uangelij, quod cum **D**eus publicum esse uelit, ordine quodam administrandum est, teneatur regula, quod propter conseruationem ministerij & bonum exemplum seruandi sint illi ritus, quia non pugnant cum **E**uangelio. **S**ed quod extra casum scandali, uiolatio non sit peccatum. **S**ed ritus impij fugiendi sunt, inuocatio mortuorum, oblatio pro uiuis & mortuis in **M**issa, & alie superstitiones. **E**t irrita ac nulla est autoritas legum, quae pugnant cum mandatis diuinis, ut legis de coelibatu, **S**ed haec alijs copiosius dicuntur.

DE QUINTO PRAECEPTO.

Postquam obedientia constituta est in quarto praeecepto, reliqua deinde praeepta tradunt ordine uera officia debita proximo, scilicet ne corpori, coniugi, fortunis alterius nocemus. **A**t ut simus ueraces, seruantes pacta etc.

Quae sunt peccata pugnantia cum hoc praeecepto?

Duplicia sunt, exteriora & interiora. **E**xteriora sunt, iniuste corpus alterius ledere exter-

F 3

no ali-

no aliquo facto. Item iuuare aut approbare tales iniurias. Item non defendere eos, quos tueri debuimus. Hic gradus habet pœnam corporalem. Deus enim seuerissimè mandat, ut homicidia puniantur. Nec mandat solum, sed ipse est custos huius legis, nec relinquit impunitos homicidas, sicut testantur hæc uerba, Vox sanguinis fratris tui clamat etc. Et Christus inquit, Qui gladium acceperit, scilicet non datum à magistratu & legibus, gladio peribit. Quare etiamsi quis effugerit magistratum manus aliquandiu, tamen sciat se Dei manum effugere non posse, qui mirabiliter retrahit fontes etiam ad corporales pœnas. Ita Deus sua ope hanc legem conseruat, ut retineat pacem in societate humana, & ut ostendat, se hoc exemplo puniturū esse peccata. Hæc prodest infigi intimis sensibus pectoris, & ut timor Dei coherceat homines, et agnoscamus præsentiam & iudicium Dei. Ac exempla priuata et publica testantur Deum esse uindicem, ut necesse tyrannorum, pœne mouentium iniusta bella, item crudeliter imperantium. Sed interiora peccata sunt cupiditas nocendi in animo, odium, maleuolentia, ἀσογία, negligentia in defensione, quia lex Dei requirit perfectam obedientiam, ideo non solum præcipit ne manu noceamus, sed etiam

etiam ne cor nocere cupiat. Sic interpretatur legem Christus Matth. 5. & requirit perfectam obedientiam.

Quæ sunt bona opera huius præcepti?

Duplicia sunt, politica & spiritualia. Politicum est, abstinere ab externa cæde, non iuuare, non approbare iniurias corporum, defendere eos quos tueri debemus. Hæc est politica iustitia quæ existere potest etiam in impijs, & requirit eam Deus, ac retinet pacis publicæ causâ, & ornat corporalibus præmijs, ut, iusta bella gerentes defendit, ut Romanus dedit imperium. Interiora opera sunt in timore Dei, & fide & agnitione Christi, uelle obedire Deo in hoc præcepto, uacare odio, maluolentia, cupiditate nocendi, dolere uicem eorum qui iniurijs afficiuntur, habere uoluntatem defendendi & iuuandi alios, esse placabilem, non esse tenacem simultatum aut offensionum, non esse cupidum uindictæ.

Est ne licita uindicta?

Vindicta mandata magistratibus, est opus quod fit autoritate & mandato Dei iuxta leges. Ideo propriè & uerè pertinet ad hanc sententiam, Mihi uindicta & ego retribuã,

F A id est,

id est, **D**eī est uindicta, quam magistratus legitime exercet. **M**ultae autem partes sunt uindictae legitimae, iudicia, bella, defensio legitima aduersus latrones, poena legitima latronum & tyrannorum. **H**aec concessa sunt etiam **C**hristianis, quia magistratus est res bona, & ordinatio diuina, qua licet uti **C**hristianis, **Rom. 13.** Sic fuerunt in imperijs **I**oseph, **D**avid, **C**enturio & multi sancti principes & reges. **S**ed priuata uindicta prohibita est, sicut **P**aulus inquit, **N**on ulciscentes uosmetipsos. **E**st autem priuata uindicta, quae fit sine autoritate magistratus. **I**taque etiam magistratus priuatam uindictam exercet, cum sine legitum autoritate, priuata cupiditate innocentes laedit.

Quae uirtutes pertinent ad hoc praecipuum?

Dilectio proximi, iustitia in non laedendo, beneficentia in defendendo. **M**ansuetudo imperans irae, placabilitas, clementia & ὑπεικεῖα in mitiganda acerbitate imperiorum, misericordia & εὐσσογία quae est affici alienis bonis & malis. **V**icia opposita sunt, odium, malicentia, iniustitia, cupiditas nocendi, cupiditas uindictae, desertio eorum quos defendi oportuit, **C**rudelitas, quae

que pugnat cū ἐπιχειρία, implacabilitas, ἀσογ-
γία. Non esse misericordem. Gaudere in alienis
malis. Non affici alienis bonis aut malis.

Peccat ne **D**avid, cum ait, **P**er-
fecto odio oderam eos?

Non peccat. Nam irasci propter gloriam
Deī, & amorem iustitię, est uirtus, & quidem
peculiaris & excellens motus est in sanctis uiris,
inflammatis studio defendendę glorię **D**eī, aut
defendendę iustitię, aut ira aduersus impietate-
m & turpitudinem. **H**ic impetus placet **D**eō, si-
cut **D**hinees propter zelum promittitur sacerdo-
tium. **E**t 4. **R**egum laudatur **I**ehu, qui inquit, **V**i-
de zelum meum pro **D**omino. **E**t alibi dicitur,
Zelus domus tuę comedit me, id est, exarsi ma-
gno impetu defendendę domus **D**eī. **H**oc affectu
Helias, **H**eliseus occiderunt impios, & prophe-
tę maledicunt impijs, ut in psalmis apparet. **I**n
heroicis uiris est similis quidam impetus defen-
dendę iustitię, puniendę turpitudinis, tuendę
reipub. etc. **H**unc affectum philosophi uocarunt
Nemefin. **E**t quanquam talis ira est heroica, nec
simulari potest, sed est peculiare donum **D**eī, ta-
men **M**agistratus quantum fieri potest, talem ze-
lum, & talem iram imitari debet. **S**ed tunc pecca-

F 5 tum

tum est irasci, cum priuata cupiditate incitati irascimur, uidelicet, non principaliter propter gloriam Dei, aut amorem iustitiæ, aut odium turpitudinis, sed quia nobis commoda nostra eripiuntur, & interturbantur uoluptates. In talibus priuatis causis irasci, odisse alios, incendi cupiditate uindictæ, sunt peccata contra præceptum, **Diliges proximum sicut te ipsum.** Et **Christus Matthæi 5.** refert ad hoc præceptum, **Non occides.** Item iubet inimicos diligere, & prohibet priuatam uindictam. Atque hic cauendum est, ne priuatis affectibus atq; odijs prætexatur species zeli, ut hypocritæ & tyranni sæpe faciunt. **Postremo,** in hoc præcepto considerentur comminationes & promissiones. **Cominationes** aliquas supra recēsi. **Homicidia** haud dubie punit **Deus,** etiam corporalibus pœnis, sicut ait **Christus.** **Qui gladium acceperit gladio peribit.** Et de **Abel** dicitur, uox sanguinis fratris tui clamat ad me. **Et contra** proponamus nobis etiam promissiones, ut ad elementiam & cohibendam cupiditatem uindictæ nos inuitent. **Christus** inquit, **beati mites** quia possidebunt terram. **Item,** **Remittite & remittetur uobis.** Et **ecclesiastici 28.** **Aduersus ulciscentem** **Deus** exercebit uindictam, & peccata illius seruabit. **Item,** **renatte proximo qui tibi non**

binocuit, & tunc deprecanti tibi remittentur peccata. **I**n primis autem in **R**epublica necessaria uirtus est cohibere cupiditatem uindictæ, quia ibi nisi interdum dissimulemus iniurias, existunt ingentes motus. **H**ic condonandæ sunt iniuriæ communi tranquillitati, sicut docet præceptum, **D**ilectio est uinculum integritatis, id est, ne dissoluatur **E**cclēsia. **V**alde laudatur **G**ræcum illud præceptum, μή μνηστικακείρ.

Quomodo fit hoc præceptū, & quomodo placet **D**eo, & fit cultus **D**eī?

Omnia præcepta referēda sunt ad primū, **N**am hoc sine omnia fieri debent, ut in ijs officijs **D**eo obediamus. **I**ta igitur fit hoc præceptum, cum prius fide statuimus, nos propter **C**hristum placere **D**eo, & postea incipimus obedire **D**eo in his præceptis. **T**imemus **D**eum, nec uolumus eum offendere. **I**deo abstinemus ab iniusta uolentia, repugnamus iracundiæ, reprimimus odium. **E**t hæc exercitia non sunt facilia. **I**deo pij in hoc certamine adiuuantur à spiritu sancto. **H**æc inchoata obedientia et si procul abest à perfectiōe, tamen propterea quia sumus in **C**hristo, placet **D**eo, sicut & psalm. concionatur pijs,

pijs, irascimini & nolite peccare, id est, resistite iræ. Fit autem cultus Dei propter finem, quia hoc fine præstat, ut Deo obediamus in his officijs, item ut propter ipsum retineamus ecclesiæ tranquillitatem.

SEXTVM PRÆCEPTVM.

Non mœchaberis.

Quid præcipit sextum præceptum?

APPRObat coniugia & coniugalem consuetudinem, Deinde prohibet omnes uagos concubitus, & prohibet non tantum externa facta, sed etiam affectus impuros & incendia animorum, sicut Christus interpretatur, Qui uiderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est.

Recita comminationes ad ditas huic præcepto.

Non solum imbecillitas magna est in animis hominum, qua fit ut facile inflammetur concupiscentia, sed etiam horribilis cæcitas est, quæ facit ut extenuent homines hoc peccatum, nec uideant iram Dei aduersus hoc peccatum, nec moueantur minis æternarum aut corporalium pœnarum.

Nam